

MICHEL FOUCAULT

Söylemin Düzeni

27 sayfalık görselleştirilmiş geniş özet

16 özgün bölüm gravürü · Gündelik örnekler
Ana fikirler · Eleştiriler · Akılda kalan sahneler

Özgün eserin yerini tutmayan açıklamalı okuma rehberi

OKUMAYA BAŞLAMADAN ÖNCE

Bu rehberin pusulası

Konferans salonunda mikrofona herkes çıkamaz. Konuşmacı seçilir, unvanı okunur, söz süresi belirlenir, bazı iddialar bilimsel bazıları saçma sayılır. Foucault söylemin yalnız kelime değil dağıtılan bir hak ve risk olduğunu gösterir.

Bu kitap nasıl okunmalı?

Bir toplumda her sözün eşitçe söylenip duyulmadığını; yasak, uzmanlık, kurum, disiplin ve ritüellerin konuşmayı nasıl seçip düzenlediğini anlatan kısa açılış dersi.

Metin 1970 Collège de France açılış dersidir; ayrıntılı yöntem kılavuzu değil araştırma programıdır. Rehber dışlama usulleri, yorum, yazar, disiplin, ritüel, söylem cemaatleri, seyreltme ve yöntem ilkelerini açar.

Foucault konuşmaya başlamak istemediğini, sözün kendisini önceden taşımasını dilediğini söyler. Ama kurum ona 'başla' der ve konuşma yerini hazırlar. Söylem arzusu ile onu denetleyen kurum aynı eşikte buluşur.

KULLANIM ÖNERİSİ

Bir oturuşta bitirmek zorunda değilsiniz; her gravür bir sonraki durak için hafıza kancasıdır.

YOL HARİTASI

21 durakta kitabın bütünü

01	Bu kitap nasıl okunmalı?	12	Söylem cemaatleri
02	Söz neden tehlikelidir?	13	Doktrin
03	Yasak	14	Eğitimin dağıtım gücü
04	Delilik ile akıl ayrımı	15	Tersine çevirme
05	Doğru ile yanlış iradesi	16	Süreksizlik ve özgüllük
06	Yorum tükenmez dönüş	17	Sözün maddiliği
07	Yazar işlevi	18	Kitabın kolay yanlış anlaşılacağı yer
08	Disiplin	19	Kitap hakkında süren tartışma
09	Doğru cümle ama yanlış yerde	20	Bugüne taşınan üç soru
10	Konuşan öznenin seyreltilmesi	21	Bir cümlede kitabın özü
11	Ritüel		

Söz neden tehlikelidir?

Toplum söylemin tesadüf, güç ve arzu taşıyan üretimini denetleyip seçer ve dağıtır. Mesele sözcüğün tanımından çok, tanımın hangi eski alışkanlığı görmemizi sağladığıdır.

Mikrofonun kime verildiği toplantı sonucunu değiştirir. Bu olayın tersini hayal etmek, hangi ayrıntının zorunlu hangisinin değişebilir olduğunu anlamayı kolaylaştırır.

Her düzenleme baskı değildir. Açıklama olasılığı gösterir, kaçınılmaz kader ilan etmez; koşullar değişince sonuç da değişebilir.

Koordinasyonla susturma arasındaki çizgiyi görmek gerekir. Karar vermeden önce kısa vadeli kazanç ile uzun vadeli maliyeti ayırmak, bölümün merceğini hayata geçirir.

BİRİNCİ KISIM · DIŞLAMA

03. DURAK

Yasak

Her konuda, her yerde ve herkesin konuşmasına izin verilmez; konu, durum ve konuşan kişi birlikte sınırlandırılır. Burada amaç tek bir neden ilan etmek değil, olayın hangi bağlantı üzerinden biçimlendiğini göstermektir.

Çalışan işyerinde ücret konuşunca uygunsuz sayılır. Aynı kişileri başka kuralların içine koyduğumuzda davranışın değişmesi, açıklamanın nerede aranacağını gösterir.

Mahremiyet ve güvenlik bazı sınırlar gerektirir. İnsan niyeti ile kurumsal sonuç aynı yönde olmayabilir; bölümün gerilimi çoğu zaman tam burada doğar.

Yasağın kimi ve hangi gücü koruduğunu sormak gerekir. Bu fikir hazır reçete sunmaz; fakat kararın gizli varsayımını görünür kılarak seçenekleri dürüstçe tartmayı sağlar.

Sahnedeki zamanı biraz yavaşlattığımızda, “Yasak” ile Söylemin Düzeni kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınanabilecek düşünme aracına dönüşür.

Delilik ile akıl ayrımı

Tarih boyunca bazı kişilerin sözü anlamsız gürültü sayılmış, bazen de gizemli hakikat gibi ayrı yere konmuştur. Bu fikir, okuru hazır hüküm vermekten alıkoyup mekanizmanın adımlarını tek tek izlemeye çağırır.

Hastanın cümlesi kendi deneyimi yerine yalnız belirti olarak kaydedilir. Koşullardan yalnız biri değiştiğinde sonucun da değişebilmesi, burada kaderden değil ilişkiden söz edildiğini gösterir.

Klinik değerlendirme bütünüyle keyfî değildir. Bu sınırı korumak fikri zayıflatmaz; onu her kapıyı açan sahte bir anahtar olmaktan kurtarır.

Kişinin söz hakkıyla bakım ihtiyacını birlikte korumak gerekir. Dijital araçlar sahneyi değiştirmiş olsa da güven, korku, itibar ve güç arayışı yeni biçimler altında sürer.

Kavramı gerçek bir karara uyguladığımızda, “Delilik ile akıl ayrımı” ile Söylemin Düzeni kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınanabilecek düşünme aracına dönüşür.

Doğru ile yanlış iradesi

Neyin doğru söz sayılacağı yalnız kanıta değil kurum, eğitim ve tarihsel doğrulama düzenine de bağlıdır. Mesele sözcüğün tanımından çok, tanımın hangi eski alışkanlığı görmemizi sağladığıdır.

Laboratuvar makalesi belirli biçim ve yetkiyle duyulur. Olayı yaşayan kişi bütün düzeni görmese bile düzen onun seçeneklerini sessizce daraltır ya da genişletir.

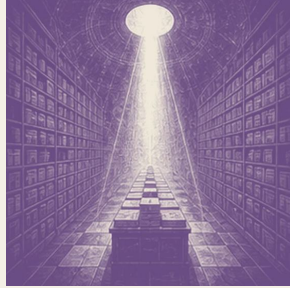
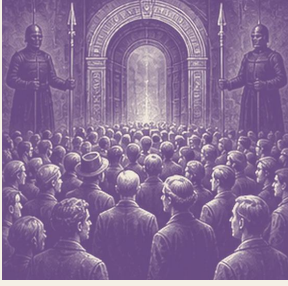
Kurumsal koşul gerçeği keyfî yapmaz. Kavram bazı olaylarda merkezde, bazılarında yalnız küçük bir etkidir; ölçüyü bağlam belirler.

Kanıtla erişim ve kaynak dağılımını ayrı incelemek gerekir. Dijital araçlar sahneyi değiştirmiş olsa da güven, korku, itibar ve güç arayışı yeni biçimler altında sürer.

Örneği tersinden düşündüğümüzde, “Doğru ile yanlış iradesi” ile Söylemin Düzeni kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınanabilecek düşünme aracına dönüşür.

OKUMA EŞİĞİ 1 / 3

İlk bağlantılar artık görünür

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Söz neden tehlikelidir?
- Yasak
- Delilik ile akıl ayrımı
- Doğru ile yanlış iradesi

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Yorum tükenmez dönüş
- Yazar işlevi
- Disiplin
- Doğru cümle ama yanlış yerde

Bağlantı sorusu: “Söz neden tehlikelidir?” ile “Doğru ile yanlış iradesi” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Yorum tükenmez dönüş” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Yorum tükenmez dönüş

Yorum yeni söz üretirken kutsal veya kurucu metne geri bağlanarak yeniliği sınırlar. Yazarın temel hamlesi, alışılmış açıklamanın arkasında çalışan görünmez ilişkiyi ortaya çıkarmaktır.

Mahkeme her yeni vakada eski maddeyi yeniden açıklar. Örneği akılda tutmak, kavramın kuru adını ezberlemekten daha değerlidir; çünkü neden ile sonucu yan yana gösterir.

Yorum ortak süreklilik sağlar. Bu eleştiri kitabı reddetmek değil, güçlü tarafıyla aşırı iddiası arasına görünür bir çizgi çekmektir.

Metnin otoritesiyle yeni bağlamın hakkını dengelemek gerekir. Bölümün bugüne bıraktığı görev, tek bir doğru cevap ezberlemek değil, yanlış kurulmuş soruyu fark etmektir.

Bölümün görünmeyen ikinci katında, “Yorum tükenmez dönüş” ile Söylemin Düzeni kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınanabilecek düşünme aracına dönüşür.

Yazar işlevi

Yazar adı metinleri sınıflandıran, sorumluluk ve değer dağıtan bir işlev görür. Bu yüzden iddia bir sonuç cümlesi değil, örnekleri dikkatle okumak için kullanılan bir mercek gibi çalışır.

İmzasız not sıradan, ünlü düşünürün notu arşivlik sayılır. Bu olayın tersini hayal etmek, hangi ayrıntının zorunlu hangisinin değişebilir olduğunu anlamayı kolaylaştırır.

Gerçek kişi ve emek bütünüyle önemsiz değildir. İnsan niyeti ile kurumsal sonuç aynı yönde olmayabilir; bölümün gerilimi çoğu zaman tam burada doğar.

İsim etkisiyle metindeki kanıtı ayırmak gerekir. Bir haber okurken amaç kavramı insanlara etiket yapmak değil, söylenmeyen koşulu ve bedeli fark etmektir.

Bu bağlantıyı bir adım daha izlediğimizde, “Yazar işlevi” ile Söylemin Düzeni kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınanabilecek düşünme aracına dönüşür.

Disiplin

Disiplin neyin nesne, yöntem ve kabul edilebilir önerme sayılacağını belirleyerek sonsuz söz içinden alan kurar. Bu cümle kitabın tamamını açıklamaz; fakat doğru kapıyı açan anahtarın dişlerini gösterir.

Astrolojik tahmin fizik dergisinin oyununa giremez. Bu küçük hikâye, büyük iddianın evde, sokakta ya da kurum içinde nasıl çalışabileceğini görünür kılar.

Disiplin güvenilir bilgi üretir. Kavram bazı olaylarda merkezde, bazılarında yalnız küçük bir etkindir; ölçüyü bağlam belirler.

Sınırın yeni soruyu gereksizce dışlayıp dışlamadığını sınamak gerekir. Kavramı önce kendi davranışımızdaki küçük örnekte aramak, onu başkalarına yöneltilebilir kolay suçlamadan kurtarır.

Büyük resmi yeniden kurduğumuzda, “Disiplin” ile Söylemin Düzeni kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınıanabilecek düşünme aracına dönüşür.

Doğru cümle ama yanlış yerde

Bir önerme olgusal olarak doğruya yakın olsa bile dönemin disiplin kurallarına uymadığı için bilimsel söylemde görünmez kalabilir. Kavramın değeri, her şeyi açıklamasında değil, daha önce birbirinden kopuk görünen ayrıntıları bağlamasındadır.

Yeni bulgu uygun kavram ve yöntem olmadan ciddiye alınmaz. Örneği akılda tutmak, kavramın kuru adını ezberlemekten daha değerlidir; çünkü neden ile sonucu yan yana gösterir.

Dışlanma her aykırı fikri dâhi yapmaz. Yazarın görmediği deneyimler ve dışarıda bıraktığı kişiler, kavramın sınırını anlamak için ayrıca dinlenmelidir.

Aykırılığı bağımsız kanıt ve tekrar ile sınamak gerekir. Bugün aynı ilişkiyi ararken önce görünen sonucu değil, sonucu normalleştiren kuralı ve teşviki bulmak gerekir.

OKUMA EŞİĞİ 2 / 3

Ayrıntılardan büyük resme

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

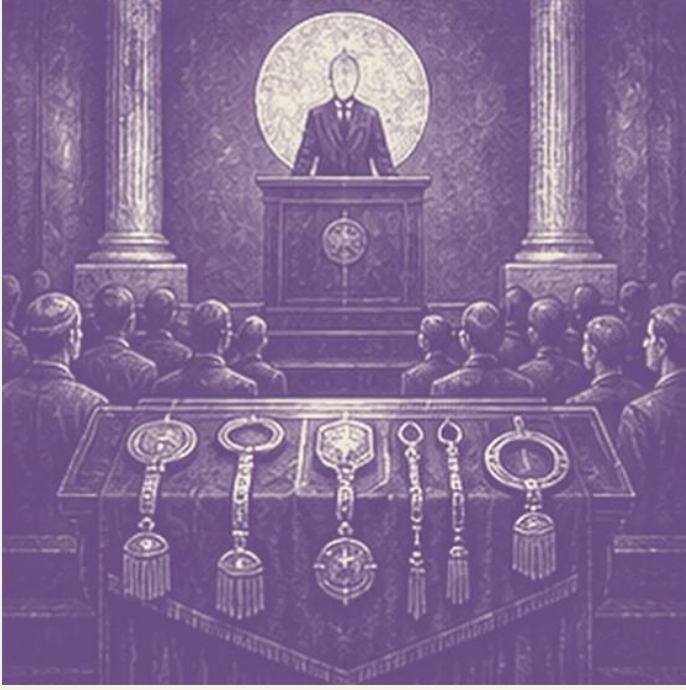
- Yorum tükenmez dönüş
- Yazar işlevi
- Disiplin
- Doğru cümle ama yanlış yerde

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Konuşan öznenin seyreltilmesi
- Ritüel
- Söylem cemaatleri
- Doktrin

Bağlantı sorusu: “Yorum tükenmez dönüş” ile “Doğru cümle ama yanlış yerde” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Konuşan öznenin seyreltilmesi” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Konuşan öznenin seyreltilmesi

Ritüel, eğitim ve yeterlilik kimin hangi söz konumuna girebileceğini sınırlar. Yazar böylece tekil olayı daha geniş bir düzenin işareti olarak okumayı önerir.

Doktor reçete yazar, hasta aynı kâğıdı yazamaz. Aynı sahneye başka bir kişinin gözünden bakmak, açıklamanın sakladığı güç ve maliyet farkını ortaya çıkarabilir.

Uzmanlık güvenlik sağlayabilir. Geçmişi bugünün birebir kopyası saymak kadar, aralarında hiçbir bağ yokmuş gibi davranmak da yanıltıcıdır.

Yetkinliğin şeffaf, erişilebilir ve itiraza açık olması gerekir. Dijital araçlar sahneyi değiştirmiş olsa da güven, korku, itibar ve güç arayışı yeni biçimler altında sürer.

Aynı olaya başka bir kişinin gözünden bakıldığında, “Konuşan öznenin seyreltilmesi” ile Söylemin Düzeni kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınanabilecek düşünme aracına dönüşür.

ÜÇÜNCÜ KISIM · SAHNE

11. DURAK

Ritüel

Söylem ritüeli beden, zaman, mekân ve unvanı düzenleyerek sözün gücünü üretir. Mesele sözcüğün tanımından çok, tanımın hangi eski alışkanlığı görmemizi sağladığıdır.

Yemin, cübbe ve kürsü mahkeme cümlesini gündelik sözden ayırır. Bu küçük olay kitabın büyük haritasındaki bir iğnedir; çevresindeki ilişkiler görülünce yerinin neden önemli olduğu anlaşılır.

Ritüel tek başına meşruiyet kanıtı değildir. Bu eleştiri kitabı reddetmek değil, güçlü tarafıyla aşırı iddiası arasına görünür bir çizgi çekmektir.

Biçimin arkasındaki hesap verme ve kanıtı görmek gerekir. Bölümün bugüne bıraktığı görev, tek bir doğru cevap ezberlemek değil, yanlış kurulmuş soruyu fark etmektir.

Söylem cemaatleri

Bazı gruplar özel bilgi ve konuşma biçimini koruyup üyeler arasında dolaştırır. İlk bakışta küçük görünen bu değişiklik, olayın nedenini ve sorumluluğunu başka bir yerde aramamızı sağlar. Meslek jargonu iç iletişimi kolaylaştırır, dışarıdakini uzak tutar. Büyük sözcüklerin gerisindeki basit hareket görüldüğünde, bölümün iddiası hem daha anlaşılır hem de daha tartışılabilir olur.

Ortak dil teknik hassasiyet sağlayabilir. İnsan niyeti ile kurumsal sonuç aynı yönde olmayabilir; bölümün gerilimi çoğu zaman tam burada doğar.

Jargonu gerektiğinde açık dile çevirmek gerekir. Bu fikir hazır reçete sunmaz; fakat kararın gizli varsayımını görünür kılarak seçenekleri dürüstçe tartmayı sağlar.

Kavramı gerçek bir karara uyguladığımızda, “Söylem cemaatleri” ile Söylemin Düzeni kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınılanabilecek düşünme aracına dönüşür.

ÜÇÜNCÜ KISIM · AİDİYET

13. DURAK

Doktrin

Doktrin sözü yalnız doğru içeriğe değil konuşanın gruba bağlılığına göre kabul edip kişiyi de cümleye bağlar. Kavramın değeri, her şeyi açıklamasında değil, daha önce birbirinden kopuk görünen ayrıntıları bağlamasındadır.

Aynı söz üyeden sadakat, yabancıdan tehdit sayılır. Örneğin gücü süslü olmasından değil, kavramın hangi adımda gerçeğe dokunduğunu göstermesinden gelir.

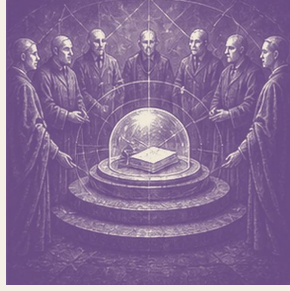
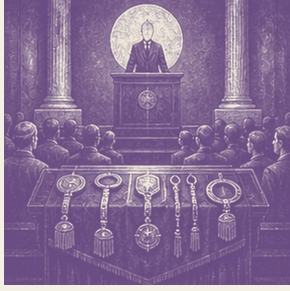
Ortak ilke dayanışma yaratabilir. Betimleme ile onay aynı şey değildir: Bir düzenin nasıl çalıştığını anlatmak onun doğru olduğunu söylemez.

İddianın kanıtını konuşanın kimliğinden ayırmak gerekir. Bugünkü karşılığı bulmanın en sade yolu, 'başka türlü olsaydı ne değiştirdi?' sorusunu gerçek bir olaya uygulamaktır.

Örneği tersinden düşündüğümüzde, “Doktrin” ile Söylemin Düzeni kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınılanabilecek düşünme aracına dönüşür.

OKUMA EŞİĞİ 3 / 3

Son sorulara yaklaşırken

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Konuşan öznenin seyreltilmesi
- Ritüel
- Söylem cemaatleri
- Doktrin

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Eğitimin dağıtım gücü
- Tersine çevirme
- Süreksizlik ve özgüllük
- Sözün maddiliği

Bağlantı sorusu: “Konuşan öznenin seyreltilmesi” ile “Doktrin” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Eğitimin dağıtım gücü” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Eğitimin dağıtım gücü

Eğitim söyleme erişim verirken hangi bilgi ve konuşma biçiminin meşru olduğunu da dağıtır. Yazarın itirazı kişilere değil, kişilerin davranışını anlaşılır kılan yerleşmiş açıklama biçiminedir.

Diploma bazı kapıları açar, başka deneyim bilgisini değersizleştirir. Aynı sahneye başka bir kişinin gözünden bakmak, açıklamanın sakladığı güç ve maliyet farkını ortaya çıkarabilir.

Eğitim hareketlilik ve eleştiri sağlar. İnsan niyeti ile kurumsal sonuç aynı yönde olmayabilir; bölümün gerilimi çoğu zaman tam burada doğar.

Müfredat ve erişimde dışarıda kalan sesleri görmek gerekir. Karar vermeden önce kısa vadeli kazanç ile uzun vadeli maliyeti ayırmak, bölümün merceğini hayata geçirir.

Bölümün görünmeyen ikinci katında, “Eğitimin dağıtım gücü” ile Söylemin Düzeni kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınanabilecek düşünme aracına dönüşür.

Tersine çevirme

Araştırma söylemin kaynağında özgür yaratıcı özne yerine üretimi sınırlayan mekanizmaları aramalıdır. Bu nokta kaçırılırsa bölüm kolayca bir slogana dönüşür; görülürse kitabın geri kalanı yerine oturur.

Büyük konuşmacı anlatısı yerine kürsü, arşiv ve seçim kuruluna bakılır. Bu küçük hikâye, büyük iddianın evde, sokakta ya da kurum içinde nasıl çalışabileceğini görünür kılar.

Yapı vurgusu kişisel yaratıcılığı silmemelidir. Sonraki araştırmalar ayrıntıları değiştirebilir, fakat iyi soru yeni bilgilerle yeniden sınanabildiği için yaşamayı sürdürür.

Kişiyi onu mümkün kılan düzeni birlikte incelemek gerekir. Bölümün bugüne bıraktığı görev, tek bir doğru cevap ezberlemek değil, yanlış kurulmuş soruyu fark etmektir.

Bu bağlantıyı bir adım daha izlediğimizde, “Tersine çevirme” ile Söylemin Düzeni kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınanabilecek düşünme aracına dönüşür.

DÖRDÜNCÜ KISIM · OLAY

16. DURAK

Süreksizlik ve özgüllük

Söylemi tek ilerleyen bilinç yerine tarihsel olaylar, kopuşlar ve özgül pratikler dizisi olarak incelemek gerekir. Bu cümle kitabın tamamını açıklamaz; fakat doğru kapıyı açan anahtarın dişlerini gösterir.

Bir tıbbi kavram belirli hastane ve kayıt tekniğiyle doğar. İnsan yüzü eklenince tartışmanın bedeli de görünür olur; kavram yalnız kitap sayfasında kalmaz.

Kopuş geçmiş sürekliliklerini yok etmez. Kavram bazı olaylarda merkezde, bazılarında yalnız küçük bir etkidir; ölçüyü bağlam belirler.

Değişen kural ve süren alışkanlığı birlikte haritalamak gerekir. Aynı ilişkiyi sıradan bir nesnenin üretiminde, kullanımında ve atığa dönüşmesinde izlemek şaşırtıcı bağlantılar açabilir.

Sözün maddiliği

Söylem yalnız fikir değil arşiv, kurum, beden ve yaptırımla gerçek sonuç üreten maddi pratiktir. Bu fikir, okuru hazır hüküm vermekten alıkoyup mekanizmanın adımlarını tek tek izlemeye çağırır.

Bir tanı cümlesi tedavi, sigorta ve kimlik yolunu değiştirir. Sahneyi yavaşlatarak baktığımızda karar sandığımız şeyin öncesinde biriken birçok küçük etki fark edilir.

Dil maddi nedeni tek başına açıklamaz. Kavram bazı olaylarda merkezde, bazılarında yalnız küçük bir etkendir; ölçüyü bağlam belirler.

Sözün kurum üzerinden hangi eyleme dönüştüğünü izlemek gerekir. Kamusal kararı değerlendirirken ortalama sonuç kadar bedeli kimin ödediğini ve kimin konuşmadığını da sormak gerekir.

İddianın sınırını denemek için, “Sözün maddiliği” ile Söylemin Düzeni kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınıanabilecek düşünme aracına dönüşür.

SON DURAKLAR · SINIR

18. DURAK

Kitabın kolay yanlış anlaşılacağı yer

Foucault 'hakikat yoktur, yalnız güç vardır' demez. Hakikat iddialarının kanıtıyla birlikte hangi kurum, disiplin ve erişim kuralları içinde üretildiğini araştırır; bu koşulları göstermek her iddiayı eşit yapmaz.

Tıp dergisinin hakemliği güvenilirliği artırabilir ve sıra dışı hastanın deneyimini dışarıda bırakabilir. Kurum aynı anda üretken ve sınırlayıcıdır.

Söylemin Düzeni için doğru okuma, güçlü cümleyi tek başına taşımak yerine onu destekleyen örneği ve sınırını da birlikte hatırlamaktır.

SON DURAKLAR · TARTIŞMA**19. DURAK****Kitap hakkında süren tartışma**

Ders Foucault'nun arkeoloji ile soykütük arasında kurduğu araştırma programının kısa özeti oldu; söylem analizi, eğitim, medya ve kültür çalışmalarında çok etkili oldu.

Güç kavramının fazla yayılması, doğruluk ölçüsünün belirsiz kalması, direniş ve öznenin yaratıcılığının geri planda olması ve kurumsal açıklamanın içerik analizini gölgelemesi eleştirildi.

Bir esere yöneltilen ciddi itiraz, onu otomatik olarak değersizleştirmez. Söylemin Düzeni bugün hâlâ okunuyorsa bunun nedeni yalnız verdiği cevaplar değil, itirazların bile çevresinde dönmeye devam ettiği güçlü sorulardır.

SON DURAKLAR · BUGÜN

20. DURAK

Bugüne taşınan üç soru

Kim konuşabiliyor? Hangi cümle disiplin dışında kalıyor? Söz hangi ritüel ve kurum sayesinde gerçek sonuç üretiyor?

Bir toplantı veya haber programını seçin. Konuşmacı seçimi, süre, jargon, kanıt ölçüsü ve hiç duyulmayan kişiyi beş satırda yazın.

Söylemin Düzeni bu soruların hemen cevaplanmasını beklemez. İyi kitap bazen yeni bir bilgi vermekten önce, doğal sandığımız bir duruma başka gözle bakmayı öğretir.

SON DURAKLAR · ÖZ**21. DURAK****Bir cümlede kitabın özü**

Söylem kendiliğinden akan saf fikir değildir; yasak, uzmanlık, ritüel, disiplin ve kurumlar neyin kim tarafından doğru söz olarak dolaşacağını düzenler.

Akılda tutulacak son görüntü, mor, kömür siyahı ve bakır tonlarında ışıklı bir kürsüye giden yolun yasak kapıları, arşiv rafları, cübbe ve mikrofon halkaları arasından geçtiği dramatik söylem labirentidir. Bu görüntü ayrıntıların yerini tutmaz; ana soruya geri dönmek için bir işaret levhasıdır.

Söylemin Düzeni adlı özgün eseri okumak, burada sadeleştirilen yolun ritmini, kanıtlarını ve yazarın kendi sesini görmenin tek yoludur. Bu rehber kapıyı kapatmak için değil, ardındaki odanın neden ilginç olduğunu göstermek için hazırlandı.

KAYNAKLAR VE KAPSAM

Neye dayandık, nerede durduk?

- [1] BnF - L'ordre du discours
[2] Collège de France - Michel Foucault Bibliography

TELİF VE SORUMLULUK NOTU

Bu çalışma eğitim ve araştırma amacıyla hazırlanmış özgün bir özet ve yorum rehberidir. Kitabın cümlelerini yeniden üretmez ve özgün eserin yerini tutmaz. Sağlık ve psikoloji başlıkları genel bilgi verir; tanı, tedavi veya kişiye özel profesyonel öneri değildir.

SON CÜMLE

Söylemin Düzeni adlı özgün eseri okumak, burada sadeleştirilen yolun ritmini, kanıtlarını ve yazarın kendi sesini görmenin tek yoludur. Bu rehber kapıyı kapatmak için değil, ardındaki odanın neden ilginç olduğunu göstermek için hazırlandı.